

Solaris

1972, d'Andreï Tarkovski

Sinopsi

La missió Solaris ha establert la seva base en un planeta que sembla allotjar algun tipus d'intel·ligència. Un científic viatja fins allà per substituir-ne una altre que ha desaparegut. Després d'investigar, descobreix una realitat alternativa de la qual li serà molt difícil fugir.

Fitxa tècnica

Direcció ······ Andreï Tarkovski
Guió ······ Andreï Tarkovski
i Fridrikh Gorenshstein
Fotografia ······ Vadim Yusov
Muntatge ······ Lyudmila Feiginova
i Nina Marcus
Música ······ Eduard Artemyev
Vestuari ······ Yelena Fomina
Productor ······ Viacheslav Tarasov
Nacionalitat ······ URSS
Durada ······ 165 min.

Fitxa artística

Natalya Bondarchuk ······ Hari
Donatas Banionis ······ Kris Kelvin
Jüri Järvet ······ Dr. Snaut
Vladislav Dvorzhetsky ······ Henri Berton
Nikolai Grinko ······ Pare de Kelvin
Anatoli Solonitsyn ······ Dr. Sartorius
Sos Sargsyan ······ Dr. Gibarian
Olga Barnet ······ Mare de Kelvin
Tamara Ogorodnikova ······ Tieta Anna
Georgi Tejkh ······ Prof. Messenger

La crítica

Sempre es diu que la novel·la és millor que la pel·lícula basada en la novel·la, però hi ha casos on la pel·lícula aconsegueix superar la novel·la pel fet d'elevat les qüestions que la novel·la es planteja i de profunditzar en certs temes i fins i tot d'explorar-ne alguns que la novel·la deixava sense tocar. Jo classificaria Solaris en aquest darrer grup. La novel·la Solaris és del conegut escriptor de ciència-ficció polonès Stanislaw Lem, escrita l'any 1961, que va caure en mans de Tarkovski de pura casualitat. Recordo que la vaig llegir poc després de veure per primera vegada la pel·lícula, esperant trobar una gran novel·la, i recordo la sensació de decepció en trobar-hi molt menys del que esperava. No és que Lem no explorés qüestions humanes i filosòfiques en Solaris, només és que

Tarkovski d'alguna manera va poder veure-hi més enllà. I ara, en una època on la clonació ha esdevingut una realitat, certes qüestions filosòfiques que planteja la pel·lícula semblen molt vigents. Per exemple, si algun dia s'aconseguís reproduir una còpia d'una persona que conservés l'estat físic i mental d'un punt en el temps, fins a quin punt aquesta persona no seria la persona original? A aquesta persona li semblaria que és ella i nosaltres no notaríem la diferència. Però això només és una de les qüestions que desperta la pel·lícula. Explora també la consciència, la comunicació, la culpabilitat, l'ésser humà, cada vegada que l'he tornada a veure he descobert aspectes nous i qüestions noves, i sempre l'he vista de principi a fi amb fascinació per cada minut, amb incredulitat que tres hores passin com si fossin només una hora. Potser és

perquè a part de les reflexions que em desperta, cada escena està treballada m i n u c i o s a m e n t (enquadrament, colors, sons, diàleg, moviment) i la nostra ment està ocupada i fascinada en tot moment. Tarkovski era un artesà del cinema. Només va fer set pel·lícules en temps total de treball d'un quart de segle, cosa que toca a tres anys i mig per pel·lícula, i no va ser per dedicar-hi poc temps o estar temps sense dedicar-s'hi, sinó més aviat pel fet de dedicar-hi tantíssimes hores a cada pel·lícula. Això es veu clarament en els resultats, ja que cada aspecte i cada escena estan treballats a fons. Les pel·lícules resultants són catedrals, molt diferents dels productes de cartró-pedra plens d'aluminosi que ens arriben de Hollywood cada dia.

Quan ja havien començat a treballar en la pel·lícula, es va estrenar 2001. Una odissea a l'espai de Kubrik i Tarkovski i el seu equip la van anar a veure, no al cine, sinó a l'ambaixada britànica (recordem que eren temps de la Unió Soviètica). A Tarkovski no li va agradar gens. Va trobar a faltar el factor humà en tota la pel·lícula. A part es pot dir que els dos directors estaven a pols oposats quant a la concepció de cinema. Així que tot i que a primera vista pot semblar que tenim dues pel·lícules "sobre l'espai" que apareixen a la mateixa

vegada, en realitat tenen poc o gens en comú. Per la seva banda, pels altres membres de l'equip la pel·lícula de Kubrik els va fer plantejar la qüestió pràctica de com representar l'espai, i de seguida es van adonar que amb el seu pressupost no podrien fer el mateix i van haver de plantejar què volien. De fet, la falta de recursos i la forta pressió i control de les autoritats soviètiques eren forts obstacles que feien que Tarkovski i el seu equip haguessin de treballar contracorrent. De fet, sembla un miracle que haguessin pogut rodar una pel·lícula que parlava de qüestions eternes, filosòfiques, espirituals, en un país que només tenia interès en un cinema realista propagandístic que mostrés els avenços tecnològics del socialisme. Potser va ser gràcies a aquesta "crosta" exterior que fa que sembli una pel·lícula de ciència ficció sense més que va passar els controls. Quant al tema de pressupost i recursos, avui dia estem acostumats a veure qualsevol escena imaginable plasmada de forma realista a la pantalla, ja que en el cinema de Hollywood actual els pressupostos són elevadíssims i la tecnologia de tot tipus ha avançat moltíssim. Però imaginem la Unió Soviètica els anys 1970, 1971. No hi havia ni la tecnologia ni els diners. La solució de Tarkovski en

alguns casos era: "perquè sembli realista, fem-ho real". Així l'escena on la protagonista Hari està estirada congelada sense respirar, no és que sembli que estigui congelada sense respirar, sinó que Tarkovski va utilitzar oxigen líquid per congelar-la. Li va preguntar a l'actriu Natàlia Bondarxuk si podia aguantar mig minut sense respirar i ella, com que havia estat bussejadora, va dir que podia segurament aguantar més. L'escena dura un minut i mig, una escena realment impactant i poètica. En finalitzar l'escena, en comptes de ràpidament llençar l'aigua de descongelació per sobre l'actriu, el geni despistat Tarkovski es va posar a felicitar-la, de forma que va ser ella que va haver d'estirar el braç i llançar-se l'aigua per damunt. Es pot dir que a Tarkovski li interessava, més que el realisme, que hi hagués realitat.

Així doncs, des dels primers acords de la música de la peça de Bach Ich ruf zu Dir dels títols de crèdit inicials deixeu-vos transportar a aquest món hipnòtic de Tarkovski.

Àlex Guardiet

Es demana puntualitat. Es demana als espectadors que desconnectin els telèfons mòbils i qualsevol altre aparell acústic abans de començar la projecció. Grà